

BÖLÜM 18

İleri Yetişkinlik Döneminde Sosyoduygusal Gelişim

Zeynep TEMİZER ATALAR¹

İLERİ YETİŞKİNLİK KURAMLARI

İleri yetişkinlik dönemi, bireyin yaşam döngüsünde hem biyolojik hem de psikososyal değişimlerin yoğunlaştığı, geçmiş yaşam deneyimlerinin yeniden değerlendirildiği ve kimlik bütünlüğünün korumaya çalışıldığı gelişimsel bir evredir. Bu dönem, yalnızca yaşlılıkla ilişkili kayıplar süreci değil; aynı zamanda yaşam öyküsünün anlamlandırıldığı, toplumsal rollerin yeniden tanımlandığı ve bilgelik, içsel bütünlük ve duygusal düzenleme gibi olumlu gelişimsel çıktılara ulaşılabilen bir süreç olarak da tanımlanmaktadır (Erikson, 1982; James ve Zarrett, 2006; Baltes ve Staudinger, 2000). Araştırmalar, ileri yetişkinlikte kişilerin sosyal çevrelerini daha seçici biçimde yapılandırdıklarını (Carstensen, Fung ve Charles, 2003), psikolojik uyum ve yaşam doyumunu destekleyen etkinliklere yöneldiklerini (Havighurst, 1961; Adams, Leibbrandt ve Moon, 2011) ve geçmiş yaşam deneyimlerini bütüncül bir bakış açısıyla yeniden yorumlama eğiliminde olduklarını göstermektedir (Butler, 1963; Haight, 1992). Bu çerçevede ileri yetişkinlik, yalnızca gerileme değil, psikososyal büyüme ve anlam üretimi için önemli fırsatlar barındıran bir gelişim dönemi olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda, ileri yetişkinlik döneminin psikososyal dinamiklerini anlamada geliştirilen kuramlar, bu sürecin çok boyutlu yapısını açıklamak açısından temel bir rehber niteliğindedir.

Psikososyal Gelişim Kuramı

Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı, bireyin yaşam boyu gelişimini sekiz evrede tanımlar ve her evrede çözülmesi gereken temel bir çatışma bulunduğunu ileri sürer. Bu evrelerin sonuncusu olan "Ego Bütünlüğü ile Umutsuzluk", ileri yetişkinlik dönemine

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, zeynep.temizeratalar@yeniuyuzil.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9690-7528

diğer hastalar için kullanıldığı bilgileri paylaşılmaktadır (Ertuğay, 2020). Ayrıca bu süreçte yaşlı bireylerin onurunun örselendiği ve bazı toplum kesimlerince alay konusu yapıldığı da gözlemlenmiştir (Ertuğay, 2020). Bu bağlamda, bireyin yas sürecinde kendi anlam sistemine uygun ritüellere katılımı, psikolojik iyilik hâlinin korunmasında belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır.

Yaşlı bireyler için yas yalnızca bir kaybın ardından gelen psikolojik bir süreç değil, aynı zamanda yaşamın nihai anlamı üzerine yeniden düşünmeye alan açan bir deneyimdir. Kültürel ritüellerin rehberliğinde gerçekleştirilen bu süreçte, toplumsal destek, inanç sistemleri ve manevi pratikler bireyin başa çıkma kapasitesini güçlendirmektedir. Özellikle geleneksel toplumlarda ritüellerin devamlılığı, yaşlı bireyin hem topluma bağlılık hissini sürdürebilmesine hem de yas sürecinde duygusal dayanıklılık geliştirmesine olanak tanımaktadır (Aksoz-Efe vd., 2018; Gül vd., 2024).

KAYNAKLAR

- Abrams, D., Eller, A., & Bryant, J. (2006). An age apart: The effects of intergenerational contact and stereotype threat on performance and intergroup bias. *Psychology and Aging*, 21(4), 691–702.
- Adams, K. B., Leibbrandt, S., & Moon, H. (2011). A critical review of the literature on social and leisure activity and wellbeing in later life. *Ageing and Society*, 31(4), 683–712.
- Adelmann, P. K. (1993). Psychological well-being and homemaker vs. retiree identity among older women. *Sex Roles*, 29(9–10), 543–557. <https://doi.org/10.1007/BF00289936>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). *Yaşlılık Şûrası Sonuç Bildirgesi*. <https://www.aile.gov.tr/media/67253/yaslilik-surasi-sonuc-bildirgesi.pdf>
- Akgül, M., & Yeşilyaprak, B. (2019). Loneliness and perceived social support among older adults in Turkey. *Educational Gerontology*, 45(6), 414–425. <https://doi.org/10.1080/03601277.2019.1631525>
- Aksoz-Efe, I., Erdur-Baker, Ö., & Servaty-Seib, H. (2018). *Death rituals, religious beliefs, and grief of Turkish women*. *Death Studies*, 42(6), 372–381. <https://doi.org/10.1080/07481187.2017.1407379>
- Alaydın, N. N. (2019). Türkiye'deki Yaşlılık Çalışmalarına Lisansüstü Tezler Üzerinden Bakmak: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(1), 60–72.
- Ardelt, M. (2010). Are older adults wiser than college students? A comparison of two age cohorts. *Journal of Adult Development*, 17(1), 1–13. <https://doi.org/10.1007/s10804-009-9088-5>
- Atchley, R. C. (1989). A continuity theory of normal aging. *The Gerontologist*, 29(2), 183–190. <https://doi.org/10.1093/geront/29.2.183>
- Ayalon, L. (2020). There is nothing new under the sun: Ageism and intergenerational tension in the age of the COVID-19 outbreak. *International Psychogeriatrics*, 32(10), 1221–1224. <https://doi.org/10.1017/S1041610220000575>
- Baltes, P. B., & Smith, J. (2003). New frontiers in the future of aging: From successful aging of the young old to the dilemmas of the fourth age. *Gerontology*, 49(2), 123–135. <https://doi.org/10.1159/000067946>
- Baltes, P. B., & Staudinger, U. M. (2000). Wisdom: A metaheuristic (pragmatic) to orchestrate mind and virtue toward excellence. *American Psychologist*, 55(1), 122–136.
- Butler, R. N. (1963). The life review: An interpretation of reminiscence in the aged. *Psychiatry*, 26(1), 65–76. <https://doi.org/10.1080/00332747.1963.11023339>

- Carstensen, L. L. (2006). The influence of a sense of time on human development. *Science*, 312(5782), 1913–1915. <https://doi.org/10.1126/science.1127488>
- Carstensen, L. L., Fung, H. H., & Charles, S. T. (2003). Socioemotional selectivity theory and the regulation of emotion in the second half of life. *Motivation and Emotion*, 27(2), 103–123. <https://doi.org/10.1023/A:1024569803230>
- Charles, S. T., & Carstensen, L. L. (2010). Social and emotional aging. *Annual Review of Psychology*, 61, 383–409. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100448>
- Çapcıoğlu, G. Ç., & Alpay, S. (2019). Çevresel gerontoloji bağlamında “yerinde yaşlanma”nın temel belirleyicileri ve aktif yaşlanma süreciyle ilişkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 928–957. <https://doi.org/10.26466/opus.595002>
- Demirci, P. T. (2023). *Engelli ve yaşlılarda güncel araştırmalar*. Akademisyen Kitabevi.
- Demiriz, S., & Arpacı, F. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının büyük ebeveynleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 253–270. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/253780>
- Diehl, M., Hay, E. L., & Berg, K. M. (2011). The ratio between positive and negative affect and flourishing mental health across adulthood. *Aging & Mental Health*, 15(7), 882–893.
- Duflos, M., & Giraudeau, C. (2022). Using the intergenerational solidarity framework to understand the grandparent–grandchild relationship: A scoping review. *European Journal of Ageing*, 19(4), 863–878. <https://doi.org/10.1007/s10433-021-00626-6>
- Ekşi, H., Öztürk, M., Ulusoy, M. A., Altay, D., & Çelimli, Ç. (2024). Yaşlıların yaşam ve yaşlılık algılarının incelenmesi. *PESA International Journal of Social Studies*, 10(2), 138–145. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pesausad>
- Erikson, E. H. (1959/1982). *Identity and the life cycle*. Norton.
- Erikson, E. H. (1982). *The life cycle completed: A review*. Norton.
- Ertuğay, E. (2020). Covid-19 (Koronavirüs) salgını sürecinde yaşlıların örselenen onuru ve hadislerde yaşlıların konumu. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 145–164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tujdea/issue/55601/762499>
- Everard, K. M., Lach, H. W., Fisher, E. B., & Baum, M. C. (2000). Relationship of activity and social support to the functional health of older adults. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 55(4), S208–S212.
- Fiore, J. (2021). A systematic review of the dual process model of coping with bereavement (1999–2016). *OMEGA—Journal of Death and Dying*, 83(2), 410–432. <https://doi.org/10.1177/0030222819893139>
- Franco-García, J. M., Carlos-Vivas, J., & Castillo-Paredes, A. (2024). Effect of square stepping exercise on physical-cognitive function and mental health in healthy seniors. *Healthcare*, 12(23), 2325. <https://www.mdpi.com/2227-9032/12/23/2325/pdf>
- Freund, A. M. (2006). Age-differential motivational consequences of optimization versus compensation focus in younger and older adults. *Psychology and Aging*, 21(2), 240–252. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.21.2.240>
- Freund, A. M. (2008). Successful aging as management of resources: The role of selection, optimization, and compensation. *Research in Human Development*, 5(2), 94–106. <https://doi.org/10.1080/15427600802034827>
- Freund, A. M., & Baltes, P. B. (2002). Life-management strategies of selection, optimization, and compensation: Measurement by self-report and construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(4), 642–662. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.4.642>
- Glück, J., & Bluck, S. (2013). The MORE Life Experience Model: A theory of the development of personal wisdom. In M. Ferrari & N. M. Weststrate (Eds.), *The scientific study of personal wisdom* (pp.75–97). Springer. https://doi.org/10.1007/978-90-481-9231-1_4
- Gök, M., & Öcal, A. T. (2020). Sağlıklı, güvenli ve bağımsız yaşamaya yönelik aktif yaşlanma: Almanya ve Türkiye karşılaştırması. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,

- 9(2), 535–554. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1268855>
- Grossmann, I. (2017). Wisdom in context. *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 233–257. <https://doi.org/10.1177/1745691616672066>
- Gül, E., Aktürk, Ü., & Erci, B. (2024). *Religious and cultural rituals that caregivers of Muslim palliative care patients refrain from performing during the grieving process. Journal of Samsun Health Sciences*, 9(1), 93–107. <https://doi.org/10.47115/jshs.1172650>
- Güllü, Y. S. (2024). *Geriatrik rehabilitasyon alanında yapılmış olan çalışmaların mevcut durumunun belirlenmesi ve gerontolojik bakış açısıyla incelenmesi üzerine bir araştırma* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. IGÜ Açık Erişim. <https://acikerisim.gelisim.edu.tr/bitstreams/b53c498e-58b3-4eaa-ba2a-ec6106fe1d6d/download>
- Gürsoy-Çuhadar, E. (2020). Yaşlanan nüfusa çözüm önerisi olarak aktif yaşlanma yaklaşımı: Eleştiriler ve olası endeks için Türkiye önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(44), 531–560. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi44.620360>
- Haight, B. K. (1992). The structured life review process: A feasibility study. *Nursing Research*, 41(2), 130–133. <https://doi.org/10.1097/00006199-199203000-00010>
- Havighurst, R. J. (1961). Successful aging. *The Gerontologist*, 1(1), 8–13.
- Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2010). Loneliness matters: A theoretical and empirical review of consequences and mechanisms. *Annals of Behavioral Medicine*, 40(2), 218–227. <https://doi.org/10.1007/s12160-010-9210-8>
- Hazer, O. (2012). Büyük ebeveynlerinin ergenler tarafından algılanan özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 135–151. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/623575>
- Hiebert, B., Leipert, B. D., Regan, S., & Burkell, J. (2018). Rural men's health, health information seeking, and gender identities: A conceptual theoretical review of the literature. *American Journal of Men's Health*, 12(4), 863–876. <https://doi.org/10.1177/1557988316649177>
- Hu, Z., Abd Rahman, N. H., & Hanafi, H. (2025). Non-governmental organizations' role in promoting life satisfaction among the elderly within the active aging strategy. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 36, 337–351. <https://doi.org/10.1007/s11266-025-00728-0>
- Iqbal, S., Fischl, C., & Asai, R. (2025). Older persons' social participation, health and well-being through digital engagement. *Activities, Adaptation & Aging*. <https://doi.org/10.1080/01924788.2025.2512299>
- İnce, M. (2017). "Değer" ile "sorun" arasında: Türkiye'de yaşlılarla ilgili toplumsal değer yargıları. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 5(1), 71–88. <https://dergipark.org.tr/pub/musbed/issue/31145/336134>
- James, J. B., & Zarrett, N. (2006). Ego integrity in the lives of older women. *Journal of Adult Development*, 13(2), 61–75.
- Kaya, N. (2022). *Yaşlı bireylerin torunlarıyla ilişkilerinde anlam ve aidiyet algısı* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- King, V. (2003). The legacy of a grandparent's divorce: Consequences for ties between grandparents and grandchildren. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 170–183. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00170.x>
- Koçak, H., Keskin, M., & Canatan, A. (2024). Aktif yaşlanma konusunda bibliyometrik bir analiz: Mevcut durum ve eğilimler. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 17(1), 1–20. <https://doi.org/10.46414/yasad.1435500>
- Köroğlu, R. (2022). *Orta ve ileri yetişkinlerde yalnızlığı yordayan etkenler: Bağlanma stili, kişilik özellikleri, benlik kurgusu* (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi). ProQuest Dissertations Publishing. <https://search.proquest.com/openview/60ef-b2c3791c61edd3564bfaf86ccbda>
- Kübler-Ross, E., & Kessler, D. (1969/2005). *On grief and grieving: Finding the meaning of grief throu-*

gh the five stages of loss. Scribner.

- Lancel, M., Stroebe, M., & Eisma, M. C. (2020). Sleep disturbances in bereavement: A systematic review. *Sleep Medicine Reviews*, 53, 101331. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2020.101331>
- Lemon, B. W., Bengtson, V. L., & Peterson, J. A. (1972). An exploration of the activity theory of aging: Activity types and life satisfaction among in-movers to a retirement community. *Journal of Gerontology*, 27(4), 511–523.
- Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2011). Personality development across the life span: Longitudinal analyses with a national sample from Germany. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(4), 847–861. <https://doi.org/10.1037/a0024298>
- Menec, V. H. (2003). The relation between everyday activities and successful aging: A 6-year longitudinal study. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 58(2), S74–S82.
- Mitchell, L. L., Adler, J. M., & Carlsson, J. (2021). A conceptual review of identity integration across adulthood. *Developmental Psychology*, 57(11), 1687–1702. <https://doi.org/10.1037/dev0001193>
- Moen, P. (1996). A life course perspective on retirement, gender, and well-being. *Journal of Occupational Health Psychology*, 1(2), 131–144. <https://doi.org/10.1037/1076-8998.1.2.131>
- Morrow-Howell, N. (2010). Volunteering in later life: Research frontiers. *The Journals of Gerontology: Series B*, 65B(4), 461–469. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbq024>
- Narayanan, D., Munsami, A., & Hammad, S. H. (2025). Gender disparities in end-of-life care: A scoping review of patient, caregiver and care provider perspectives in low- and middle-income countries. *BMC Palliative Care*, 24, Article 15. <https://doi.org/10.1186/s12904-025-01702-9>
- Nazlı, A. (2016). Yaşlanma, birey ve toplum: Yaşlanmaya sosyolojik bakış. *Ege Tıp Dergisi*, 55(1), 27–32. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/350781>
- Niechcial, M. A., Potter, L., & Gow, A. J. (2024). Exploring the impact of real-world interventions on healthy older adults' physical health, psychological wellbeing, and social connections: A systematic review. *OSF Preprints*. <https://osf.io/8jrw9/download>
- North, M. S., & Fiske, S. T. (2015). Modern attitudes toward older adults in the aging world: A cross-cultural meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 141(5), 993–1021. <https://doi.org/10.1037/a0039469>
- Özkul, M., & Kalaycı, M. (2015). Türkiye'de yaşlı bireylerin toplumsal konumu ve algısı üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 636–642. <https://doi.org/10.17719/jisr.20153711617>
- Özler, A., & Tokur, B. (2024). Yaşlı bireylerin hayat, din ve değer algıları ile başa çıkma süreçleri üzerine bir araştırma: Ömür Dediğin programı örneği. *Journal of Analytic Divinity*, 8(2), 230–251. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jad/issue/85106/1301373>
- Pasupathi, M., & Rice, C. (2010). Reflecting on self-relevant experiences: Adult age differences. *Developmental Psychology*, 46(4), 960–970. <https://doi.org/10.1037/a0018204>
- Pehlivan, N. N., & Alayvaz, C. (2024). VOSviewer ile yerinde yaşlanma çalışmalarının bibliyometrik analizi: Mevcut durum ve eğilimler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(1), 90–113. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4128753>
- Perlman, D., & Peplau, L. A. (1981). Toward a social psychology of loneliness. In R. Gilmour & S. Duck (Eds.), *Personal Relationships in Disorder* (pp. 31–56). London: Academic Press.
- Pinquart, M. (2002). Creating and maintaining purpose in life in old age: A meta-analysis. *Aging & Mental Health*, 6(3), 193–211. <https://doi.org/10.1080/13607860220142459>
- Reich, J. W., López, E. D. S., & López, S. A. (2020). What does “successful aging” mean to you? Systematic review and cross-cultural comparison of lay perspectives of older adults in 13 countries. *The Gerontologist*, 60(1), 49–59. <https://doi.org/10.1093/geront/gny162>
- Roberts, B. W., Walton, K. E., & Viechtbauer, W. (2006). Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 132(1), 1–25. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.1.1>

- Rodríguez-Martínez, A., et al. (2023). Quality of life and well-being of older adults in nursing homes: Systematic review. *Social Sciences*, 12(7), 418. <https://www.mdpi.com/2076-0760/12/7/418>
- Rutt, J. L., & Löckenhoff, C. E. (2016). From past to future: Temporal self-continuity across the life span. *Psychology and Aging*, 31(6), 631–645. <https://doi.org/10.1037/pag0000118>
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). *The structure of psychological well-being revisited*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Sánchez-Cazalla, V., & Gutiérrez-Domingo, T. (2025). Impact of intergenerational programmes on older adults for active ageing: A systematic review. *Archives of Gerontology and Geriatrics Plus*, 7, Article 100176. <https://doi.org/10.1016/j.aggp.2025.100176>
- Selman, L. E., & Burrell, A. (2022). *How do funeral practices impact bereaved relatives' mental health, grief and bereavement? A mixed methods review with implications for COVID-19*. *OMEGA – Journal of Death and Dying*, 85(2), 345–383. <https://doi.org/10.1177/0030222820941296>
- Silva, T. B. L., Santos, G., & Moreira, A. P. B. (2021). Cognitive interventions in older adults: Psychological well-being and quality of life. *Dementia & Neuropsychologia*, 15(4), 420–429. <https://www.scielo.br/j/dn/a/8mz3mQrRCj5s9y75mtjBPnc/?lang=en>
- Silverstein, M., & Bengtson, V. L. (1996). Intergenerational solidarity and the structure of adult child–parent relationships in American families. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 51B(1), S1–S19. <https://doi.org/10.1093/geronb/51B.1.S1>
- Sin, F., Berger, S., Kim, I. J., & Yoon, D. (2021). Digital social interaction in older adults during the COVID-19 pandemic. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 5(CSCW2), 1–27. <https://dwyoon.com/files/papers/cscw2021-covid19.pdf>
- Stefani, M., Markus, M. A., Lin, R. C. Y., Pinese, M., Dawes, I. W., & Morris, B. J. (2007). The effect of resveratrol on a cell model of human aging. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1114, 407–418.
- Sternberg, R. J. (2005). Older but not wiser? The relationship between age and wisdom. *Ageing International*, 30(3), 5–22. <https://doi.org/10.1007/s12126-005-1001-y>
- Stolarek, I. (2016). Dr Atul Gawande on being mortal: Does it matter? *Australasian Journal on Ageing*, 35(1), 62. <https://doi.org/10.1111/ajag.12309>
- Takács, J., & Nyakas, C. (2022). The role of social factors in the successful ageing – Systematic review. *Developments in Health Sciences*, 4(1), 11–20. <https://doi.org/10.1556/2066.2021.00044>
- Tavares, R. E., Jesus, M. C. P., & Machado, D. R. (2017). Healthy aging from the perspective of the elderly: An integrative review. *Revista Brasileira de Geriatria e Gerontologia*, 20(6), 878–889. <http://dx.doi.org/10.1590/1981-22562017020.170091>
- Teichman, S., Mitchell, B. A., & Riadi, I. (2024). Qualitative bereavement experiences and support in community-dwelling older adults: A scoping review. *OMEGA—Journal of Death and Dying*. <https://doi.org/10.1177/00302228241308616>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Yaşlıların İstatistikleri 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/İndex?p=Yasli-larin-Istatistikleri-2023-50767>
- Victor, C. R., & Yang, K. (2012). The prevalence of loneliness among adults: A case study of the United Kingdom. *The Journal of Psychology*, 146(1–2), 85–104. <https://doi.org/10.1080/00223980.2011.613875>
- Villar, F., Serrat, R., & Celdrán, M. (2023). Older age as a time to contribute: A scoping review of generativity in later life. *The Gerontologist*, 63(3), e325–e336. <https://doi.org/10.1093/geront/gnac143>
- Wang, M., & Shi, J. (2014). Psychological research on retirement. *Annual Review of Psychology*, 65, 209–233. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115131>
- Westerhof, G. J., Alea, N., & Bluck, S. (2020). Narrative and identity: The importance of our personal past in later life. *Psychology and Aging*, 35(5), 602–611. <https://doi.org/10.1037/pag0000452>
- Westerhof, G. J., Bohlmeijer, E. T., van Beljouw, I. M. J., & Pot, A. M. (2010). Improvement in personal meaning mediates the effects of a life review intervention on depressive symptoms in

- a randomized controlled trial. *The Gerontologist*, 50(4), 541–549. <https://doi.org/10.1093/geront/gnp168>
- World Health Organization. (2002). *Active ageing: A policy framework*. Geneva: WHO. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/67215>
- Yıldız, M., Ömeroğlu, E., & Terim, A. (2017). X kuşağının huzurevi algısı ve kurum bakımına ilişkin görüşleri: Kırşehir örneği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 139–160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gusbd/issue/35085/387152>
- Zhan, Y., Wang, M., & Shi, J. (2015). Retirees' motivational orientations and bridge employment: Testing the moderating role of gender. *Journal of Applied Psychology*, 100(4), 1319–1331. <https://doi.org/10.1037/a0038787>
- Zygouri, I., Cowdell, F., Ploumis, A., Gouva, M., & Mantzoukas, S. (2021). Gendered experiences of providing informal care for older people: A systematic review and thematic synthesis. *BMC Health Services Research*, 21, 730. <https://doi.org/10.1186/s12913-021-06736-2>